

Gospodar in gospodinja

LETO 1938

6. APRILA

STEVI. 14

Voluhar in zajec

Sta to dva roparja, ki strežeta po življenju mlademu sadnemu drevju vseh plemen, zlasti pa jablanam. Eden prav krvoločno »kolje« nežna bitja na skrivnem, kar pod zemljo, drugi vleče kožo z njih nad zemljo. Enega ščiti priroda sama, ker ga je vzela v varstvo zemlja, kjer mu ni lahko priti do živega. Drugega je oborožila z urnimi kraki; toda zdi se, da prirodna zaščita ni zadostna, ker ga je vzel v najstrožje varstvo še zakon. Ali je potem kaj čudno, ako eadjarji obupava jo in zgublja jo veselje do zasajanja mladih nasadov. Brez dvoma bi bil napredek v sadjarstvu vse lažji in hitrejši, ko bi ne bilo teh dveh zakletih sovražnikov sadnega naraščaja. Vendar pa se ne da tajiti, da je škoda, ki jo dela voluhar, dasi je velika, v splošnem vendarle neprimerno manjša nego škoda, ki jo leto za letom prizadeva dolgotec.

Tu pa ne pomaga ne jadikovanje ne obupavanje. Mlado sadno drevje, ki se ga posadi vsako leto par stotisoč samo v naši banovini, bomo rešili samo na ta način, da bomo na vso moč zatirali voluharja, zajcu pa zanesljivo zabranili pot do debel, obenem se pa z vso odločnostjo borili za pravično spremembo sedanjega lovskega zakona, ki ščiti najhujšega zajedavca sadnega drevja.

Voluhar miruje in se preživlja z zalogo, ki si jo je nanese jeseni, prav za prav le v trdi zimi, zlasti če je zemlja količkaj na globoko zmrznjena. Takoj na pomlad pa se začne njegovo roparsko življenje in takrat prizadeva največ zla mlademu sadnemu drevju. Tudi pozneje na poletje se ne smemo preveč zanašati, da bi pustil v miru naše ljubljence. vendar takrat mu gre v slast tudi drugo koreninje in gomolje po travnikih in njivah.

Po najnovejših izkušnjah zatiramo voluharja najuspešnejše na dva načina, in sicer: z lovom in z zastrupljanjem.

Lov na zaledinjenem zemljišču (po travnikih, sadovnjakih) se najbolje sponeša spomladi takoj ko se zemlja nekoliko osuši, tj. do maja, ko trava toliko poraste, da ni več mogoče iskati rogov. Na obdelanih zem-

ljiščih, kakor so njive in zelenjadni vrtovi, pa ga s pridom lovimo tudi čez vse leto.

Za lov se izmed vseh nešteti priprave najbolj obnašajo navadne železne pasti v obliki povsod znanih »klešč«, ki jih v najboljši kakovosti izdelujejo v Žireh. Za ta lov je treba nekoliko vaje (tehnik), ki si jo pa vsakdo lahko pridobi, če ima dobro voljo in vsaj trohico prirodne nadarjenosti, zlasti glede opazovanja prirode in pojavov v njej. Za uspešen lov v večjem obsegu je treba imeti večjo množino pasti. Znani lovec voluharjev Grošelj iz Jarčjega dola pri Žireh, jih prinese na lovišče po 50 in še več.

Najprej je treba najti voluharjev rov. Kjer je količkaj več te golazni, to ni težko. S $\frac{3}{4}$ m dolgo železno palčico, debelo kot avinčnik, prebadamo zemljo. Kjer palčica pri najmanjšem pritisku kar šine v zemljo, je rov. Seveda, v vsakem rovu ni voluharja. Kjer so stene rova sveže in uglajene, ne bo treba dolgo čakati nanj. Podsti in s koreninami preraščeni rovi so stari in zapuščeni.

Ko torej najdemo »obljuden« rov, ga odkrijemo kakih 25—30 cm na dolgo in vložimo vanj vedno po dve pasti, vsako obrnjeno s kleščami v drugo stran. Pred vsem pa moramo past pravilno in narahlo nastaviti, preden jo potisnemo v rov. Obroček, ki drži klešče narazen, potisnemo le 2—3 cm od kraja (od klešče). Stoji naj precej poševno, da se past sproži pri najhujšem pritisku na obroček. Obe pasti potisnemo v rov tako, da stoje klešče ob straneh rova, ne pa zgoraj in spodaj. Potisniti jih je treba na obe strani rova precej globoko in seveda skrajno previdno, da se ne sprožita. Izurjen in izkušen lovec pri tem delu ne potrebuje nikakih rokavic; ker brodim z rokami neprestano po zemlji, izpuhti iz njih vsak duh po človeku. Grošelj ujame na dan po 20, 30, včasih še po več voluharjev, pa ni imel na rokah še nikdar nikakih rokavic. Kdor bo z rokavicami delal, ne bo veliko ujel.

Ko torej obe pasti potisnemo v rov, jamo zasujemo z rahlo pretjo, da zapremo

svetlobo. Prostor, kjer smo nastavili pasti, zaznamujemo s kako šibico, ki jo vtaknemo v zemljo. Tako gremo dalje po zemljišču, da nastavimo vse pasti. Ako nastavljamo popoldne ali pod noč, gremo gledat koliko se je ujelo, šele drugo jutro. Čez dan nastavljene pasti pa pregledamo po vrsti kakor smo nastavljali, že lahko čez eno ali dve uri.

Kakor rečeno, je za ta lov treba nekoliko vaje in spretnosti in pa mnogo pasti. Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Radečah jih je naročila za svoje članke več sto. Izurili so se v lovu tako, da so ujeli tokom enega leta tudi več sto voluharjev. Podružnice ali občine, ki bi hotele temeljito pomesti z voluharjem, naj

govabijo prej imenovanega lovca za kak dan »na lov«. Za to priliko naj se zbere več mladih fantov, ki imajo veselje za to delo in naj pazljivo spremljajo ter opazujejo »lovca« pri njegovem poslu. On je pripravljen, da prinese s seboj tudi po nekaj sto pasti, ki jih naj »učencem« ali pa podružnicam od njega odkupijo. Cena za eno tako strokovnjaško izdelano past je okoli 3 din. Stroški, ki bi jih imela podružnica s takim tečajem, se bodo obilo povrnila.

Sedaj je za lov voluharja najugodnejši čas. Pohitite torej, da se čimprej iznebite sovražnika.

Kako se voluhar zatira z zastrupljanjem, pa drugič. H.

Krmljenje piščancev

Za valjenje ste si preskrbele gospodinje jajec od najboljših kokoši, ki so znesle zadnje leto vsaj 140 do 170 jajec. Jajca vam je izvalila naravna ali pa umetna valilnica (kokoš ali pa stroj). Nastopi vprašanje: Kako si zredim iz teh piščancev prvovrstnih kokoši-jajčarice? Sledeči nasveti veljajo eiser tudi za piške, ki jih vodi koklja, še v večji meri pa za tista gospodarstva, kjer imajo večje število (vsaj 50 ali 100 ali več sto) piščancev in jih hočejo vzrediti z umetno kokljo. — Največjega pomena za uspevanje in krepko rast mladih piškov je dovolj topla, na vse strani zavarovana in zračna kurnica, zraven pa pravilno krmljenje. V krmi morajo biti vse tiste snovi, ki so potrebne za stavbo piškovega telesa in za razvoj njegovih organov. Ogrodje telesa tvorijo kosti, ki sestojijo v glavnem iz ogljikovo- in fosfornokislega apna; glavna sestavina mišičevja pa je beljakovina, torej dušik, tolašča pa se tvori iz ogljika, ki je v hrani. Roženi deli, kakor kljun, kremplji, potem luske na nogah, koža, kakor tudi perje vsebujejo posebno dušik v obliki klevja, pa tudi apno, kremenčevo kislino itd. V telesu se pa nahaja tudi še več drugih rudninskih snovi, med katerimi je najvažnejše železo, ki daje krvi rdečo barvo. Kakor vse druge živali tako potrebuje tudi piščanec za proizvajane telesne (krvne) toplote ogljikaste hrane, kakršna je n. pr. škrob, sladkor, razne tolašče. Če piščančeva hrana ne vsebuje vseh teh snovi v dovoljni množini in pravilni obliki, t. j. taki, da vsled prebave lahko prehajajo v kri, potem živalce pešajo in se jih lotevajo vsakovrstne bole-

nini. — Vzreja piščancev je umetnost, ki se je je treba naučiti. Uspeha pa ne odločuje samo delo, ravnanje z živalmi od prvega dne, ko zagledajo svet pa do starosti pet secev, ampak igrajo svojo vlogo tudi drugi činitelji. Napake pri valjenju (naravnem ali umetnem) z ozirom na toplino, vlago in snago utegnejo še dolgo časa ovirati pravilni razvoj piščancev. Podcenjevali pa ne smemo tudi notranje vrednosti valilnih jajec, to je lastnosti podedovanih od staršev, od kokoši in petelina. Uspeha se smeš veseliti le, če si vzel valilna jajca od zdrave in rodovitne plemenske družine in če odgovarjata kokošnjak (kurnica) ter krmljenje vsem opravičenim zahtevam. Seveda bi bilo tudi napačno, ako bi vsak neuspeh pri vzreji pripisovali, recimo valilnemu aparatu ali pa slabim valilnim jajcem. — Načinov (metod) za krmljenje kokoši in piščancev je cela vrsta. Večina sistemov je spojina iz praktičnih izkušenj na eni ter iz utrjenih načel, ki smo jih prevzeli od drugodi, na drugi strani. — Če pa gremo stvariti do dna, uvidimo, da je oziir prehrane le neko manjše število vodilnih znanstvenih načel. Če se teh držimo, potem mora biti krmljenje, pa naj bo tako ali tako, uspešno. Če pa zanemariš temeljna pravila, potem moraš imeti smolo. — Prava gospodinja se bo zanimala za načine, po katerih krmlijo drugodi; saj utegne iz njih posneti marsikaj koristnega zase. — Prvo vprašanje bi bilo: Kdaj pa začnemo krmiti piščance? V tem oziru si danes v naprednih deželah nasprotujeta dve dejstvi: prvo je koklja, ki vodi piške, drugo pa valilna podjetja, ki

razpošiljajo enodnevne piščance. Stara kolkija napravlja s svojimi piščeki, ki so se dobro osušili, kmalu manjše izlete in jim dovoljuje kav sati hrano. Velikanska vališča na Nemškem, posebno pa v Ameriki imajo na zemljevidu zaznamovane kraje, ki se dajo doseči (z vlakom, avtom) v 72 urah. Ta podjetja predpostavljajo, da piščanci, ko se izvale, do starosti 72 ur ne potrebujejo hrane ali da jih celo ne smemo krmiti. Vrečica z rumenjako, tako pravijo, tvori za ta čas dovoljno zalogo hrane. — Vprašam: kdo dela napako, kolkija ali človek, ali pa sta oba načina krmljenja pravilna? Dejstvo je, da more piščanec prenesti post celih 72 prvih ur življenja; s tem pa nikakor še ni rečeno, da mora stradati toliko časa. To so do danes tudi dokazali nešteti poskusi. Rumenkova vrečica v trebušni votlini piška se polagoma izgublja in sicer je prav vseeno, ali je v tem času (prva 2 ali 3 dni) živalca dobivala hrano ali pa ne. Po-

izkusi gredo celo dalje in trdijo skoraj soglasno, da je manj izgub pri piških, ki smo jih začeli zgodaj hraniti. — Ta rezultat tudi ne bo presenetil nobenega kurjereja, ki je že dostikrat opazoval, kako željno kav sajo piški razne tvarine, elamo, blato, steljo, ako so morali čakati dva dni ali celo več na redno hrano. Zato mnogi priporočajo, da naj bodo živalce, predno začno jesti, v zatemnjenem prostoru. Danes so take skrbi odveč, kajti s krmljenjem pričujemo, ko so stare živalce 12 do 18 ur. Za praktično ravnanje bi se reklo takole: Ko je večina piščancev prišla iz lupine in se je dobro osušila, lahko vzameš živali iz valinika — naravna kolkija oskrbi to sama prav dobro — in jih preneseš v rejsko stajo, v kateri je prva krma in voda za pitje že pripravljena. Če se je vršilo valjenje popolnoma normalno (redno), potem bi bila ta prva južnica takole sredi 22. dne po nasadu jajc. oofr

Delo na kmetiji v aprilu

Letos imamo izredno lepo zgodnjo pomlad. Zato so se na kmetiji že marsikatera dela lahko izvršila, tako posebno setev ovesa in jarega ječmena. Da bomo imeli kmalu tečno zeleno krmo za živino, je treba čimprej vsejati mešanico ovesa in grahorice, zlasti na onih kmetijah, ki nimajo povoljnega in primerne zemljišča za detelje. Če pa detelje v onih zemljiščih, kjer smo posejali oves in ječmen, dobro uspevajo, vsejemo v te posevke še deteljno seme, ko ti posevki dosežejo 4 do 6 cm visoko rast. V ovisišču deteljno seme pobranamo, v ječmenišču pa povajamo.

Bliža se tudi čas za saditev krompirja. Sadijo ga pač različno: ponekod že v začetku aprila, v drugih krajih pozneje, kakor pač dopušča lega in vremenske razmere. Krompir sadimo v jarke ali pod brazdo. Vrsta od vrste naj ima 50 do 60 cm razdalje, v vrstah pa nametajmo krompir po 40 do 50 cm narazen. Glede globočine saditve je treba upoštevati kakovost zemlje; v težkih zemljah naj pride komaj 5 do 6 cm globoko, v srednje težkih 7 do 8 cm, v lahkih pa kar 10 cm globoko. Važno je, da se uporablja za saditev izključno samo zdrav krompir. Če je prejšnje leto napadel na nekaterih njivah krompir palež (peronospora), ali če se je listje zavijalo, kodralo in venelo, ne smemo semena jemati s te njive, ker vsebujejo gomolji bolezenske kali

in ne morejo roditi zadovoljivega pridelka. Ko režete krompir za seme, pazite: če pri prerezu opazite na mesu pod kožo črničkast kolobar, je to znamenje, da je gomolj bolan in je nevarno, da je večina zaloge okužena po bolezenskih klicah. Taka zaloga ni za seme. Prav tako ni za seme krompir, ki odganja tanke, šibke klice. Preskrbite si na vsak način zdravo seme, če ga sami nimate, ker je od semena mnogo odvisno. Upoštevajte navodila, ki jih je glede tega izdala banaska uprava na posebnih letakih, ter se v svojo lastno korist točno po njih ravnejte. Letake zahtevajte pri kmetijskih organizacijah, ki so jih dobile (n. pr. Kmečka zveza).

V teku zime smo kmečke ljudi ponovno opozorili, da je tudi koruzno seme treba skrbno odbrati. Upamo, da ste naše nasvete upoštevali. Tako odbrano in pripravljeno seme bomo posejali v drugi polovici aprila, kakor hitro ni pričakovati po ozelelitvi koruze močnih spomladanskih slon. Izkušnje so pokazale, da zgodnja setev koruze da več pridelka, kakor pozna. Koruzo sadimo oziroma sejemo v vrstah po 60 cm narazen, rastlino od rastline pa 30 do 50 cm vsaksebi. Ta razdalja se ravna po vrsti koruze. Zrna pridejo v zemljo 5 cm globoko, debelozrnata koruza se lahko seje zlasti v lahki zemlji še nekaj globlje, vendar je treba paziti, da se daje v zemljo enakomerno globoko, da hkrati ozeleni. Koruzo

sejemo na njive, ki smo jih jeseni globoko preorali, spomladi nanje navozili gnoja in ga plitvo podorali. Kjer pa imamo lahko zemljo in je kraj euh, je boljše, da koruzi že jeseni pognojimo, spomladi pa nič ne orjemo, ampak samo pobranamo, da s tem preprečimo preveliko izhlapevanje zimske vlage, ki jo kuruza za svojo rast, posebno v prvih tednih, nujno potrebuje.

V začetku aprila, ko se je zemlja že dovolj segrela in je tudi zrak že primerno tople, posejemo jari lan, ki uspeva najbolje na v jeseni globoko preoranih deteljistihih in travistihih. Dober predsadež za lan so tudi okopavine: krompir, fižol in kuruza. — V aprilu bo treba posejati sončnico, sojo in druge stročnice ter posaditi fižol. Glede fižolovega semena smo tudi že svoj čas opozarjali. Poglejte v naše priloge, ki so izšle pozimi, poiščite nasvete in se po njih ravajte. Dobro vam hočejo!

Pri živini se bo konec aprila že polagoma pričel prehod na zeleno krmo. Ker so spomladanske trave, ki rastejo bolj pod vplivom vlage, manj pa sonca, zelo vodene, je skrbno paziti, da se prehod na zeleno

krmo izvrši počasi in naj traja nekaj tednov. Spomladanska zelena krma sicer zelo rada povzroča grižo, ki jo s počasnim prehodom omejimo kar največ mogoče. Živino spuščajmo veliko ven, hleve pa očistimo in uredimo. Prav isto velja za evinjake. Oboje prebelimo z apnenim beležem.

Naše gospodinje bodo imele meseca aprila veliko posla s piščanci. Ko se prične valiti, jih je treba takoj prenesti na toplo mesto, da more koklja v miru nadaljevati valenje. Onim piščkom, ki sami ne morejo iz lupine, nikar nič ne pomagajmo: če sami ne morejo ven, je to znak, da ne bo nič z njimi! Eni koklji lahko damo 20 piščancev, da jih vodi. Izvaljenih piščancev ne kravimo 1 do 2 dni; nato jim pa damo peska in čiste vode, potem pa suhih krušnih drobtin, keše, pšena, pšenice, sesekljanih kopriv, špinatne itd. Hrano dajajmo večkrat po malem, da jim ne ostaja in se ne kvari. Nikoli ne pozabimo na čisto, svežo vodo! Po kakih 8 do 14 dneh — če je vreme ugodno — spustimo piščance na prosto, da pridejo na sonce in zrak in da si s kokljo sami iščejo hrane. Paziti je pa, da jih ne zaloti dež ali mrzel veter, ker bi se prehladili in poginili.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Čmerike

So ljudje, ki so vedno zagrenjeni. Nenehoma tožijo o težkem življenju in o trpljenju, ki jim je menda usojeno že od rojstva, o neprilikah, ki se jim stavljajo na pot pri vsakem koraku. Nikoli se ne smejejo, vedno godrnjajo, vsaka malenkost jih užalosti, vse njih življenje je en sam mračen, deževen dan. V nadlego so sami sebi in okolici, življenje grene sebi in drugim, ki so obsojeni v to, da morajo z njimi živeti.

Nekaterim ljudem je ta žalost že nekako prirojena; imajo žalosten ali melanholičen značaj. Veliko pa je teh nesrečnežev, ki jim je le napačna vzgoja zakrivila, da jim je zdaj življenje breme, ki se ga iznebiti ne morejo.

Otrok je kaj občutljiv za to, kako ravna otroški z njim. Ljubezen ali sovraštvo, ki jih obdaja, občutijo otroci veliko globlje kot mi odrasli, ki nas je življenje že izučilo in nam dokazalo, da se za prijazno besedo skriva dostikrat sovraštvo, zasmeh ali škodoželjnost. Otrok, ki življenjske skušnje še nima, sprejme vse za čisto zlato. Huda be-

seda, ki si jo izustil nad njim morda v hipni jezi ali nepotrpežljivosti, ga rani prav tako, kot bi ga zares ošteval. In nasprotno vpliva prijazna beseda, ki mu jo mimogrede privoščijo znanec ali sorodnik, nanj, kot bi bila izrečena v resnični ljubezni. Zato vidimo, da se toliko otrok naveže na razne znance in sorodnike, ki se od časa do časa poigrajo ljubeznivo z njimi. Zato se otroci tudi veliko bolj vesele prihoda očetovega, ki se vrne po dnevnem delu domov in se morda prijazno pogovori z njimi, kot pa se vesele vedne navzočnosti materine, ki res da ves božji dan skrbi zanje, jih oblači in jim reže vsakdanji kruh, ki pa ob podrobnem gospodinjskem delu zgubi morda le prečesto potrpežljivost in daje otroku le kratke, rezke odgovore na nenehna vprašanja, ki jih stavlja nanjo otroška zvedavost.

Otrok, ki je obsojen, da mora vedno živeti v pusti, čmerikavi okolici, bo končno postal tudi sam pust in čmerikav. Kjer nikoli ne sliši smeha, ga bo končno še sam pozabil. Taki mladi čmerikavi otroci napravljajo kaj neprijeten vtis na odraslega, ki gre najraje zaničljivo mimo njih, mesto

da bi jih pomlajeval, ker morajo revski preživljati pomlad življenja v samem dežju in groznosti, nimajo pa sonca, ki bi jim sijalo in jim ogrevalo bedno mladost.

Po drugi plati pa postanejo godrnjači in zagrenjeni tudi otroci, ki so bili v mladosti preveč razneženi. Vsaka želja jim je bila izpolnjena, ničesar se niso nikoli odrekli, ničesar jim ni bilo treba pogrešati. Vsaka njihova želja je bila za njih starše povelje, ki so ga elepo ubogali. Tak otrok pa, ki se v mladosti ni naučil samopremagovanja, bo kaj malo sposoben, da se prebije skozi življenjski boj. Ko bo odrasel, bo videl, da je resnično življenje vse drugače od onega, ki ga je živel on v svoji mladosti, in postal bo malodušen. Nikoli se ni znal premagovati; kako naj bi se zdaj vzivil v to, da se za njegove potrebe in želje nihče ne zmeni. Starši so v njem morda prehudo gojili čustvenost in občutljivost, in zdaj v življenju, kjer prevladuje le razum, nimajo z njo kaj početi. Kaj čuda, če jim življenje postane breme, pa so pustili in sitni in povsod prodajajo svojo čemeriko.

K sreči in hvale Bogu moramo reči, da je na svetu le malo takih čemernih pustežev. Ljudje v splošnem bolj ljubijo sonce ko dež, bolj jasen, zvonek smeh ko pusto čemerikavo godrnjanje. In to je dobro za vsakega posameznega pa tudi za vso človeško družbo. H--r.

Priljubljanje zdrave hrane

Mesna jedila.

Obilna mesna hrana sčasoma škoduje človeškemu zdravju. Meso tudi ne daje moči, zato je zmolno mnenje, češ, da je meso prvovrstna krepčilna hrana. Mesna hrana ne more oslabelega telesnega ustroja okrepiti, nobene bolezni ozdraviti, more pa vsak ustroj sčasoma izpodbopati in povzročiti masekatro bolezni.

Živalstvo se živi od solnčne sile, ki je nakopičena v rastlinah in pri tem uporablja tudi dopolnilne snovi ali vitamine. Zato ima meso ubitih živali prav malo redilnih sil in malo dopolnilnih snovi. Vse mesovje tudi ribe in kurelina je slab vir za življenjske sile. Slavni zdravnik dr. Bircher-Benner trdi, da je brezmesna hrana za človeka mnogo bolj prikladna in zdrava nego mesna. Zato je tudi kmečka navada, da pride meso na vreto komaj enkrat na teden, do-

bra in pravilna. Brez škode ga uživamo tudi po dvakrat na teden. Slabo pa je, ko der ga jedo kar po dvakrat na dan.

Tudi meso je treba znati pripravljati. To živilo kuhamo, dušimo, parimo, pečemo in pražimo. Naj ga delamo na katerikoli izmed naštetih načinov, mora postati meso vedno lepo mehko in sočno.

Kadar meso kuhamo, ga denemo v vrelo, slano vodo. V vreli, slani vodi beljakovina mesa na površju zakrknje zapre vse luknjice in sok ne more iz mesa, ki ostane sočnat. Seveda ne dobimo s tem močne juhe. Če nam je več do dobre juhe kakor do mesa, ga denemo kuhat v mrzlo vodo. Meso se v mrzli vodi izluži, zato dobimo suho, neokusno meso, a dobro, močno juho. Kadar pa hočemo imeti juho še močnejšo, meso celo zrežemo na majhne koščke ali ga sesekljamo, da pride čim več snovi iz njega v vodo. Splošno jemljemo za kuhanje največ nekoliko mastno, lepo volovsko meso.

Pri parjenju meso najprej v vroči masti od vseh strani opečemo. Ko je meso še svetlo, prilijemo toliko vroče vode, da ravno pokrije meso, malo posolimo in pustimo, da se zmehča; omako zagostimo z moko. Za dušeno meso pa ga najprej rumeno opečemo od vseh strani, nato zalijemo v toliko, da je meso do polovice v tekočini. Pri golažu in obari pa so manjši koščki mesa lahko čisto pokriti. — Pri pečenju moramo ločiti med mastnim in pustim mesom. Mastno meso, n. pr. svinjino, nasolimo, denemo v pekač in polijemo s toliko vroče vode, da je dno posode pičlo pokrito z njo. S pomočjo vroče vode se nekaj maščobe stopi in izstopi. Razen tega zakrknje beljakovina na površju in meso ostane sočnat. Pustemu mesu brez maščobe je za pečenje treba dodati mast in sicer s tem, da ga pretaknemo s slanino in polijemo z vročo mastjo. Pečenko med pečenjem pogosto polivamo. Vodo za omako prilijemo šele ko je meso že zarumenelo. Pečemo v pečici, da vroč zrak vpliva od vseh strani na meso.

Pražimo pa tenke kose mesa in sicer v ponvi ali na ražnju. S tem opečemo meso hitro na obeh straneh. Kot dodatek k mesu se prav dobro poda razno sadje, kar je pri nas še zelo malo znano. V Ameriki upoštevajo kot prilogo k mesu dušene suhe slive, jabolčne sveže in suhe kralje ter razno tuje sadje kakor banane in ananas. Mi ravno tako lahko poskusimo s sadjem kot prilogo k mesu in videli bomo, da bodo vsi zadovoljni s posrečenim obedom. H. Š.

KUHINJA

Por kot prikuha. Pore razdelim na posamezne listke, jih operem in zrežem na 3 cm dolge kose. Te kose pristavim na vrelo vodo in jih kuham četrt ure. Por nato odcedim in osvežim v mrzli vodi. Potem ga v kozici zalijem z juho, da ga pokriva, primešam žlico v masti zarumenelih drobtin, malo okisam in pustim dobro prevreti. Nazadnje mu pridenem še žlico kisle smetane.

Por kot špinača. Osnažen in razrezan por skuham v slani vodi. Ko je por kuhan, ga odcedim, osvežim z vodo, zopet odcedim in na drobno sesekljam. V kozici napravim bledorumenno prežganje iz masti ali iz surovega masla. Na prežganje stresem sesekljan por in ga toliko zalijem z juho ali krompirjevo, da ga pokriva. Nazadnje pridenem še kisle smetane in en surov rumenjak ter ga okisam z nekaj kapljicami limoninega soka. Porova jedila so zelo priporočljiva, ker vsebujejo sok, ki blazilno vpliva na prebavo.

Špinača iz mešanih zelenjav. Mlade koprivce, rdeča redkvice, nekaj listov trobentice, malo radiča in malo prave špinače skuham skupaj v slani vodi. Kuhamo zelenjavo odcedim, osvežim z mrzlo vodo in prav drobno sesekljam. Sesekljano denem na bledorumenno prežganje, ki sem ga napravila na masti ali na surovem maslu, malo oprážim in zalijem z juho, krompirjevo ali z mlekom. Proti koncu kuhanja dodam kisle smetane in en surov rumenjak. Rumenski lahko izostane. Prežganje napravim tudi tako, da dam v maslobo polovico moke in polovico drobtin.

Pečena in s slanino pretaknjena riba. Ribo osnažim, operem in nasolim. Ribi potegnem po eni strani kožo s telesa. Potem golo stran prav na gosto pretaknem s suho na rezance narezano slanino. Posodo, v kateri pečem ribo, obložim z vejicami zelenega peteršilja, s čebulo, s sesekljanimi drobnjakom, s par zrni popra in z nekaj prav tankimi rezinami dobre šunke. Na te dišavnice položim ribo in jo poškopim s pol kozarca vina, ki sem mu prilila malo vode. Ribo pečem pokrito do mehkega. Med pečenjem jo pridno polivam s tekočino, v kateri se peče. Ko je riba pečena, jo položim na krožnik in omako precedim po njej. Ribo okrasim s koščki kuhane karfijole in z limoninimi odrezki.

Pečene krompirjeve rezine. Krompir olupim in zrežem na rezine. Dobro opr-

ženega stresem na razbeljeno surovo maslo ali na mast, v kateri se je pekla pečenka ali na navadno razbeljeno mast. Krompir posujem s kimljem, ga osolim in mu prilijem nekaj žlice juhe ali vode. Posodo dobro pokrijem in krompir nato oprážim oziroma spečem. Med pečenjem ga nekajkrat obrnem, da se na vseh straneh lepo opeče. Krompir dam kot prikuho k mesu ali k pečenki.

Ocvrt krompir. Krompir olupim, ga zrežem na rezine, operem, nasolim in pustim nekaj časa, da se nasoli. Potem vsako rezino zase povajam v moki in ocvrem na razbeljeni masti ali na maslu. Ocvrt krompir je dober za okrasek k mesu ali k pečenki.

DOMAČA LEKARNA

Mazilo zafranovo za prsni prisad in druge pekoče bolečine: Deni v lončeno posodo 2 dkg rumenega voska in toliko laškega olja in 4 dkg stolčnega zafrana. Posodo postavi v večjo posodo, v kateri je krop. Mešaj snovi, dokler se ne razpusti vosek, potem odstavi in ko se je ohladilo, primešaj še dva raztepena beljaka. Preden mazilo uporabiš, ga moraš premešati. Boleča mesta namaži zjutraj in zvečer z gosjim peresom in pokrij s suhim platnom. Če ni mazilo dovolj mehko, prikani še olja.

Ena sama viržinska jma v sebi toliko strupa, da bi umoril človeka, če bi prišel strup v kri.

RAZNO

Domači vrt. Praktično navodilo, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humeč, II. predelana in pomnožena izdaja s 102 slikami med besedilom in 2 barvnima podobama, 234 strani. Cena nezvezani knjigi je 42, v platno vezani 54 din; založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1930. Danes, ko ima že skoraj vsaka hiša mal vrtiček za najpotrebnejšo zelenjavo in cvetlice, je prav, da opozorimo na knjigo vse posestnike domačih vrtov. V knjigi najde vsak vsa potrebna navodila, kako svoj vrt uredi, obdeluje in okraši, kakšna naj bo zemlja, gnoj, orodje, katere dela se opravljajo spomladi, poleti in jeseni. Dalje opisuje vse vrste zelenjadi, ki jih morda gojimo, kakor: kapusnice, listnato zelenjavo, korenasto zelenjavo, stročnice, čebulnice, dišečo zelenjavo, paradižnike itd. Posebno poglavje pa tvori vrtno in sobne cvetlice. Priporočamo!

Naročajte »Domoljuba«!

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Na redni ponedeljski sejem v Kranju so prignali dne 28. marca 47 volov (prodali 29), 27 krav (14), 9 telet (9), 3 bike (2), 73 prašičev (44). Cene na čez so se gibale za vole 1200—3500, za krave 900—2000, teleta 250—480, bike 1200—2400, prašiče 190 (mladi pujski) do 1800 din komad. Cene na vago: voli I. 6, II. 5.50, III. 5; telice I. 6, II. 5.50, III. 5; krave I. 5.50, II. 4.50, III. 3.50; teleta I. 7.50, II. 6.50; prašiči špeharji 9.50, pršutarji 7—8.50 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski v starosti 7—8 tednov so šli po 190—210 din glava. — Cene mesa so ostale nespremenjene: govedina se seka I. po 10 do 12, II. 9—11, III. 8—10, svinjina 14—16, suha slanina 20—26 po kakovosti, svinjska mast 19 din za 1 kg.

g Iz Brežic poročajo, da je imela živina na sejmu v Zigarskem vrhu dne 21. marca sledeče cene: voli 3—3.50, junci 3—4, krave 2.50—3.50, telice 2—4 din za 1 kg žive teže. Če primerjamo te cene z onimi v Kranju, se pokaže neverjetno velika razlika. Prebivalstvo brežiškega okraja in okolice naj bi poiskalo vzroke tej razliki in jih skušalo odpraviti.

g V Dravogradu so imeli sejem dne 21. marca. Poročajo, da so prignali na sejem mnogo živine, a sklenjenih je bilo le malo kupčij, ker ni bilo pravih kupev. Cene so se gibale takole: klavna živina (rejena) 4 do 4.50, mlada plemenska živina 5, krave klobasarice 2.50—3 din za 1 kg žive teže.

g V Lembergu (okraj Šmarje pri Jelšah) je imela živina na semanji dan 28. marca t. l. naslednje cene: voli I. 5—5.50, II. 4—4.25, III. 3—3.50; telice I. 4.50—5, II. 4—4.50, III. 3—3.50; krave I. 3.50—4, II. 3—3.50, III. 2—2.50; teleta 4—6 din za 1 kg žive teže.

g Maribor, dne 29. marca. Na sejem so prignali skupno 358 komadov goveje živine, prodali pa 216 komadov. Sejem je bil živahen. Za inozemstvo ni bilo prodano nobene živine. Cene so bile: voli I. 4.50—5.50, II. 3.90—4.50, plemenski 4.75—6; biki za klanje 3.50—4.30; krave debele 4—5, plemenske 4—5.10, klobasarice 2.50—3.25; mlada živina 4.40—5.50; teleta 5—7 din za 1 kg žive teže. — Cene mesa: govedina 10—12, II. 8—10, teletina I. 10—14, II. 8—10, svinjina sveža 10—14 din za 1 kg. — Na svinjskem sejmu, ki je bil 24. marca v Mariboru,

se cene od zadnjice niso spremenile. Mladi prašički 5—6 tednov 85—110, 7—9 tednov 110—120, 3—4 mesece 145—190, 5—7 mesecev 240—380, 8—10 mesecev 410—480, 1 leto 710—820 din za glavo. Na vago so se plačevali po 6.50—7.75 za 1 kg žive in po 8.50—11.25 din za 1 kg mrtve teže.

g Na rednem živinskem sejmu v Lendavi, dne 24. marca, so bile cene živini sledeče: voli (biki) 3.75—5, telice 3.75—4.75, krave 2—3, teleta 4.50—5 din za 1 kg žive teže. Prignali so 259 komadov, prodali pa samo 72 repov.

LJUBLJANSKI TRG

Perutnina: piščanec 14—18 din komad, zaklan 24—25 din 1 kg; kokoš 20—26 din komad, zaklana 20—22 din 1 kg, petelin 18 do 24, zaklan 20—22 din 1 kg, raca 18—20, zaklana 20—22 din 1 kg, golob 4—5, domač zajec 6—20, pulardi 28—30, kapuni 30—40, divji zajec 28 din komad. — Ribe (sladkovodne): karp 16, pečiga 28, smudž 26, ščuka 18, postrv 40, klin 10—12 din 1 kg; žabji kraki 0.50 din komad. — Mleko in mlečni izdelki: mleko 1 liter 2—2.25, surovo maslo 24—28, čajno maslo 28—32, kuhano maslo 28—32, bobinski sir 22—24, sirček 6, sir polimentalec 24—26, sir trapist I. 22—24, II. 18—20 din za 1 kg. — Jajca: 0.50—0.60 din komad. — Pijače: belo vino novo I. 12—14, staro 12—14, črno vino novo 10—12, malinovec 1 kg 20—25, mineralna voda steklenica 6—8, rum I. 28—35, kuhano žganje 25—28 din. — Sadje: jabolka I. 8, II. 5—6, III. 2.50—4, suhe češnje 8—12, suhe hruške 4—6, orehi 10, orehi luščeni 24—26, rožiči 4—7, fige 6—18, dateljni 18—40, mandeljni 46—64 din 1 kg. — Specerijsko blago (najvažnejše): kava 54—76, pražena kava 68—100, kristalni sladkor bel 14, kocke 15.50, kavna primes 17, riž I. 11, II. 8 din 1 kg, jedilno olje 15—18, fino namizno olje 18—24, vinski kis 3, navadni kis 2.50 1 l, morska sol 2.50, kamena sol 4, poper celi 38, sladka parika 30 din 1 kg, petrolej 7.50 din 1 l, testenine 7—17, pralni lug 4, pekmez 12—14, rozine 12—16 din 1 kg.

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zveza!**

PRAVNI NASVETI

Kokošja nadloga. F. V. G. — Preko 30 kokoši se pase na vašem sadovnjaku, tako da uničijo vso travo. Vprašate, če lahko zgradite sadovnjak, skozi katerega imajo trije sosede stezo. — Lahko zgradite svoj sadovnjak, samo vrata morate napraviti, da bodo mogli upravičenci skozi. Lahko napravite vrata tudi s ključem; v tem primeru morate vsakemu upravičencu izročiti tudi ključ.

Obolelost pri orožnih vajah. I. Š. — Po zakonu imate pravico do podpore v denarju, če ste se brez svoje krivde na orožnih vajah tako poškodovali, da ste postali zaradi zadobljenih ran, poškodb ali pokvar popolnoma nesposobni za kakršnokoli pridobitno delo. Nesposobnost se mora ugotoviti s posebnim zdravniškim pregledom. Prošnjo za podporo je treba vložiti na ministra za vojsko in mornarico.

Oviranje otekanja vode iz javne ceste. A. P. Lani so položili betonske cevi skozi cesto in tako odteka voda na vaš vrt. Ob cesti ste izkopali jarek, da ne bi voda tekla proti vaši hiši. Sedaj vam cestar preti z ovadbo. Tudi ste blato, ki ga je cestar nametal na vaš travnik, zmetali nazaj na cesto. Vprašate, ali ste ravnali pravilno. — Vaše postopanje je vsekakor preveč samolastno. Lastniki ali posestniki zemljišč ob javnih cestah ne smejo samolastno ovirati otekanja vode z javne ceste ali iz cestnih jarkov na zasebno zemljišče. Tudi kopanje jarkov ob takih cestah, ki jih oskrbuje cestar, ni umestno. Pogovorite se vendar z njim ali pa z načelnikom cestnega odbora. Nalase vam gotovo ne bodo delali škode niti z vodo niti z blatom, ki ga pač ne smete metati nazaj na cesto. Vsa taka vprašanja se dajo zlepa urediti. Drugače vas lahko zadene kazen.

Prošnja za železničarja. I. R. Obrnite se na direkccijo državnih železnic.

Zaščita prevzemnika posestva. J. A. Vaš oče je leta 1930 najel pri posestniku posojilo. Posestvo je z dolgom vred izročil vam. Upnik je tudi svoje posestvo izročil naslednikom, sam pa je pridržal terjatev. Sedaj zahteva od vas plačilo celega dolga in vam ne mara priznati zaščite, češ da je užitar. Preti vam s tožbo. Vprašate, ali uživate zaščito, ker ste kmet. — Praviloma vam zaščita pripada, toda po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov dolжник ne uživa zaščite, če je v boljšem gmotnem položaju od svojega upnika. Če vas bo upnik tožil, boste pač morali predlagati dokaze o tem, da niste v boljšem gmotnem položaju kakor on.

Upnik mora poslati dolžniku obračun in obveznico. O. A. Dolžni ete vsoto denarja in ste upniku poslali obveznico najprej osebno, nato po pošti, a tretjič potom občine. Upnik ni maral sprejeti obveznice. Vprašate,

ali morate vseeno plačevati obroke. — Čisto po nepotrebnem ste pošiljali upniku obveznico. Upnik mora poslati dolžniku obračun in obveznico na znižani znesek dolga in to potom občinske uprave. Dokler upnik tega ne stori, dolжник ni dolžan plačevati obrovov. Po opravljeni zameni listin, pa je dolжник dolžan plačati vse zaostale obroke po uredbi.

Pot za domačo uporabo. O. Prodali ste svojo pot nekaterim posestnikom in ste se dogovorili, da jo bodo uporabljali za domačo uporabo, da pa ne smejo po njej voziti lesa za kupčijo. Ker se posestniki niso tega držali, je prišlo do pravde. Sedaj pa les vlačijo po občinski poti, konje pa gonijo nazaj v gozd po navedeni poti. Vprašate, ali jim tudi to lahko zabranite. — Kaj ste smatrali za »domačo uporabo« pota, boste najbolje vedeli sami, ki ste sklepali dogovor. Če je to le uporaba za redno obdelovanje polja, potem je jasno, da gonjenje konj za vlačenje lesa po tej poti prekoračuje »domačo uporabo«. Svetujemo vam, da vprašate kakšnega domačega gospodarskega izvedenca za svet, ki vam bo ga najlaže dal, ker pozna krajevne razmere.

Spor zaradi oken. M. K. Sosed zahteva, da morate zazidati okno, ki je obrnjeno proti njegovemu dvorišču. Vprašate, ali vas lahko k temu prisili in ali lahko nasprotuje zgraditvi delavnice in drvarnice, ali vam lahko postavi pod okno tako visoko steno, da vam vzame svetlobo. — Preden začnete kaj graditi, se obrnite na domačo občino za dovoljenje. Občina bo tudi skušala poravnati event. spore s sosedom. Sosed vas pač ne bo mogel prisiliti, da zazidate okno pri hiši, ki stoji že par let na sedanjem mestu in je dva metra oddaljena od meje. Če bi vam s kakšnim zidom ob meji vzel svetlobo, bi ga lahko tožili in bo v tem primeru odločilo sodišče.

Sprejem ceste za občinsko cesto. J. K. Vprašate, kako bi dosegli, da bi se sprejela za občinsko cesto pot, ki se mnogo rabi, pa je nihče ne mara popravljati. — Uvrščenje javnih cest med občinske ceste vrši občinski odbor z odbitvijo banovine. Zato se obrnite na občinski odbor.

Drevesca ob njivi. M. M. Sosed ima pravico, da na svojem travniku tik vaše njive zasadi drevesca. Če vas ta drevesca ovirajo pri oranju, ko ob koncu njive obračate plug in živino, imate pravico zahtevati od sosedu, da ta drevesca odstrani, če ste namreč doslej sami ali pa s svojimi posestniki predniki vred skozi 30 let nemoteno na sosedovem travniku ob koncu vaše njive pri oranju obračali živino. — Pomenita se najprej sama s sosedom. Če ne bi hotel upoštevati vaše priposestovane pravice, potem ga dajte povabiti k sodišču, da mu bo sodnik razložil, da nima prav. Če vee to ne bo pomagalo, potem šele preudarite, ali se splača tožba ali je boljše potrpeti.